

Informacija o zatečenom stanju u Ministarstvu ekonomskog razvoja na dan 31. oktobar 2023.godine, sa ocjenom stanja i predlogom mjera

I PRESJEK STANJA U MINISTARSTVU EKONOMSKOG RAZVOJA NA DAN 31.10.2023.GODINE

Normativni okvir

Zakonska akta u fazi pripreme:

- **Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima.** U toku je usaglašavanje Predloga zakona sa nadležnim ministarstvima i sa Sekretarijatom za zakonodavstvo. Donošenje Predloga zakona o izmjena i dopuna Zakona o privrednim društvima po PRV planirano je za IV Q 2023;
- **Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zanatstvu.** Isti je u proceduri pribavljanja potrebnih mišljenja od strane nadležnih ministarstava, a donošenje je po PRV za 2023.g. planirano za IV Q 2023. U sklopu istog procesa, pripremljen je Predlog Zakona o dopuni Zakona o Privrednoj komori Crne Gore i isti je, u skladu sa procedurom, dostavljen nadležnim ministarstvima na mišljenje;
- **Predlog Zakona o zaštiti potrošača** kojim se u nacionalno zakonodavstvo transponuju u tri važne direktive maksimalne harmonizacije (Direktiva 2019/770, 2019/771 i 2019/2161) koje donose značajne izmjene pravila sa ciljem boljeg izvršavanja i modernizacije pravila Unije o zaštiti potrošača. Predlog zakona će biti stavljen na Javnu raspravu do kraja novembra 2023. godine;
- **Nacrt Zakona o kolektivnim tužbama** kojim se transponuje Direktiva 2020/1828 o predstavničkim tužbama i koja donosi značajno unapređenje sistema kolektivne zaštite potrošača u Crnoj Gori, kao utvrđivanje Predloga Zakona o potrošačkim kreditima kojim se preuzima Direktiva 2014/17/EU. Donošenje planirano do kraja IV Q 2024. godine.
- **Predlog Zakona o naknadi štete** zbog povrede pravila konkurencije na tržištu i novog Zakona o zaštiti konkurencije sa ciljem transponovanja Direktive 2019/1 i ovlašćivanja Agencije za zaštitu konkurencije da direktno izriče kazne, što je jedan od zahtjeva Evropske komisije koji je izražen u prvom završnom mjerilu za zatvaranje poglavlja 8 - konkurencija. Donošenje planirano do kraja IV Q 2024. godine;
- **Predlog Zakona o posredovanju u prometu i zakupu nepokretnosti,** sa ciljem uređivanja stanja u ovoj za sada neregulisanoj oblasti. Donošenje planirano do kraja IV Q 2024. godine;
- **Predlog Zakona o nadzoru proizvoda na tržištu, Zakona o kontroli predmeta od dragocjenih metala i Uredbe o zakonitom stavljanju roba na tržište.** Donošenje planirano do kraja IV Q 2024. godine;

Pripremljeni podzakonski akti /akti u fazi pripreme:

- Pripremljen **Predlog pravilnika o izmjeni Pravilnika o utvrđivanju liste stepena razvijenosti jedinice lokalne samouprave;**
- Donešen **Pravilnik o utvrđivanju liste stepena konkurentnosti jedinica lokalne samouprave;**
- U toku je priprema pratećih podzakonskih akata vezanih za oblast zanatstva: **Pravilnika o načinu vođenja i sadržini Registra zanatlija, Odluke o utvrđivanju liste zanata, djelatnosti sličnih zanatu i Liste jednostavnih i složenih zanata.**

- Implementacija **Zakona o ostvarivanju prava na finansijsku podršku** licima koja su bila zaposlena u privrednim društvima u sektoru rudarske i metalske industrije. Nakon rješavanja 5.000 pristiglih zahtjeva, bivši radnici rudarsko-metalskog sektora koji su ispunili uslove propisane Zakonom, dobili su pravo na finansijsku podršku u neto iznosu do 12.000 €. Na bazi donesenih odluka, pristiglo je i blizu 1200 tužbi nezadovoljnih bivših radnika iz sektora metalske industrije protiv Ministarstva za ekonomski razvoj. Postupci su pred Upravnim i Vrhovnim sudom, pa slijede redovni odgovori sa aspekta postupanja Ministarstva;
- Usvojena **Uredba o načinu saradnje i razmjeni informacija između nadležnih organa** radi pristupa ili pružanja usluga. Ista je predviđena PPCG-om za 2023-2024;
- **Odluka o utvrđivanju nacionalne kontrolne liste naoružanja i vojne opreme.** U toku je izrada nove Odluke koja će se bazirati na EU Regulativi iz 2023.

Nerealizovane aktivnosti u skladu sa PRV za 2023.godinu

- Priprema predloga **Zakona o elektronskim komunikacijama**, u cilju usaglašavanja regulatornog okvira sa EU regulativom nalazi se u završnoj fazi. Zbog dugotrajnih procedura, međuresorskog usaglašavanja i slanja na mišljenje EK nije moguća realizacija za IV kvartal kako je predviđeno PRV za 2023. godinu, stoga se rok za donošenje Zakona pomjeren za II Q 2024. godine.
- Predlog **zakona o spoljnoj trgovini robom i uslugama** koje mogu da se koriste za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje;
- Predlog **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o proizvodnji naoružanja i vojne opreme.** Usvajanje zakona pomjeren za III Q 2024. godine zbog pribavljanja potrebnih nišljenja i usaglašavanja i slanja na mišljenje EK;
- Predlog **Zakona o izmjeni i dopunama Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom.** Usvajanje zakona pomjeren za III Q 2024. godine zbog pribavljanja potrebnih mišljenja i usaglašavanja i slanja na mišljenje EK.

Strateški okvir

Realizovane aktivnosti prema PRV za 2023.godinu:

- Strategija razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća 2023-2026 s Akcionim planom 2023-2024. godina kao krovni dokument kojim se reguliše oblast unapjeđenja i daljeg razvoja sektora mikro, malih i srednjih preduzeća;
- Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027, sa Akcionim planom za 2023. godinu, kao temeljni planski dokument politike regionalnog razvoja, kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti regionalnog razvoja. Donošenje Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027. predviđeno je Zakonom o regionalnom razvoju. Osnovan je i novi Partnerski savjet za regionalni razvoj;
- Strategija Inteliktualne svojine Crne Gore 2023- 2026, sa Akcionim planom za 2023. godinu;
- Strategija za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori, 2023-2027. godina, sa akcionim planom 2023-2024. godina;
- Strategija Informisanja javnosti o procesu pristupanja Crne Gore EU 2023-2026. Donesena je nova Urađen je AP za Strategiju za 2023. godinu
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2022. godinu Strategije za razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018-2022. godine;
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2022. godinu Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2021-2024;
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2022. godinu, Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2020-2024. godina;

- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2022 Strategije razvoja nacionalnog brenda sa AP za 2023.godinu;
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore 2019-2023. godine, za 2022. godinu;
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019 – 2023, za 2022. godinu sa nacrtom Akcionog plana za 2023. godinu;
- Završni izvještaj o sprovođenju Strategije razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2019-2023;
- Izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa zaštite potrošača za 2022.godinu sa Akcionim planom za 2023.godinu;
- Akcioni plan za implementaciju Industrijske politike Crne Gore 2019-2023. godine, za 2023. godinu;
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2021-2024. godina, za period 2023-2024. godina;

Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene PRV za 2023.godinu

- Vlada Crne Gore je na sjednici od 25. X 2023. usvojila Informaciju o potpisivanju Ugovora u vezi sa učešćem Crne Gore na Svjetskoj izložbi Expo 2025 Osaka;
- Vlade Crne Gore je na sjednici od 20. IV 2023. usvojila Odluku o upostavljanju nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene („Sl. list CG“, broj 53/23), koja je usklađena sa Delegiranom regulativom 2023/661;
- Vlada Crne Gore je na sjednici od 20. IV 2023. usvojila Odluku o izmjenama odluke o kontrolnoj listi za izvoz i uvoz robe za 2023. godinu („Sl. list CG“, broj 53/23).
- Skupština Crne Gore je 20. III 2023. usvojila Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Koreje o ekonomskoj saradnji, ali usled raspuštanja Skupštine, isti još uvijek nije objavljen u Službenom listu.

Pregovaračka poglavlja

- **Pregovaračko poglavlje 6 - Privredno pravo** - Kontinuirana koordinacija aktivnosti. U kontinuitetu su održavane sjednice Radne grupe za PP 6 Privredno pravo; obezbijeden dalji rad na međuresornoj koordinaciji aktivnosti unutar oblasti na nivou PP, po osnovu zaključaka sa Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju, sa akcentom na segment Zakona o privrednim društvima. Dalje praćenje realizacije aktivnosti utvrđenih Programom pristupanja CG Evropskoj uniji 2023-2024, istovremeno uz definisanje i koordinaciju aktivnosti za realizaciju po osnovu preporuka EK iz Izvještaja o CG za 2023. god;
- **Pregovaračko poglavlje 20- Preduzetništvo i industrijska politika** - Kontinuirana koordinacija aktivnosti. Aktivnosti se odvijaju planiranom dinamikom sa fokusom na aktivnosti Industrijske politike-završno mjerilo. Dalji rad na međuresornoj koordinaciji aktivnosti unutar oblasti na nivou PP, po osnovu zaključaka sa Pododbora za industriju, trgovinu, carine i poreze, sa akcentom na segment Industrijske politike kao i dalje praćenje realizacije aktivnosti utvrđenih Programom pristupanja CG Evropskoj uniji 2023-2024; definisanje i koordinacija aktivnosti za realizaciju po osnovu preporuka EK iz Izvještaja o CG za 2023. god;
- **Pregovaračko poglavlje 28 – Zaštita potrošača**. U pogledu zatvaranja završnog mjerila koje se odnosi na zaštitu potrošača, u pogledu administrativnih kapaciteta, Ekspertska misija Evropske komisije, je dala opštu ocjenu da su crnogorske institucije sposobne, dovoljno opremljene i motivisane da sprovedu zakon i politiku zaštite potrošača na zadovoljavajući način u skladu sa pravnom tekovinom EU, uz preporuku da je potrebno jačanje kadrovskih kapaciteta; Uvažen napor Crna Gore na planu koordinacije aktivnosti različitih organa uprave i drugih nevladinih aktera nadležnih za

zaštitu potrošača uspostavljanjem nacionalne mreže nadležnih organa čiji je značajan dio potpuno funkcionalna online platforma – **Centralni informacijski sistem za zaštitu potrošača**;

- **Pregovaračko poglavlje 7- Pravo intelektualne svojine.** Tri od četiri mjerila za zatvaranje pregovora u pregovaračkom poglavlju odnose se na usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva sa pravom Evropske unije. Radi se o jednom od najnaprednijih poglavlja za koje se očekuje da će nakon ispunjenja privremenih mjerila u poglavljima **23 i 24** biti jedno od prvih pregovaračkih poglavlja koje će biti privremeno zatvoreno.
- **Pregovaračko poglavlje 10 - Informatičko društvo i mediji i Pregovaračko poglavlje 21 – Trans-evropske mreže** u dijelu koji se odnosi na elektronske komunikacije – sprovode se kontinuirane aktivnosti. Mjerilo za PP-10 koje se tiče nezavisnosti regulatora je ispunjeno 2017. godine.
- **Pregovaračko poglavlje 3- Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga** Donijeta Odluka o obrazovanju pregovaračke radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine evropske unije koja se odnosi na Urađena je procjena o stepenu ispunjenosti završnih mjerila za pregovaračko poglavlje 3.
- **Pregovaračko poglavlje 30 – Vanjski odnosi** – U dijelu koji se odnosi na završno mjerilo, iako je poglavlje privremeno zatvoreno, Crna Gora ima obavezu da aktivno radi na daljem usklađivanju: legislative sa pravnom tekovinom EU, svojih politika prema trećim zemljama i pozicija u međunarodnim organizacijama (s politikom i pozicijama koje je usvojila EU), kao i međunarodnih sporazuma, ali i jačanju administrativnih kapaciteta, a kako bi se danom pristupanja EU osigurala puna primjena i sprovođenje *acquis*. Za ovo poglavlje je pored aktuelnog Programa pristupanja Crne Gore EU (PPCG), izrađen i Prvi prilog izvještaju EK o Crnoj Gori 2023, kao i Drugi prilog izvještaju, a koji su dostavljeni EK.
- Ministarstvo je pored poglavlja 30, zaduženo i za koordinaciju aktivnosti i pripremu dijela priloga (tačka Trgovina – poglavlje 30) za Pododbor za industriju, trgovinu, carine i poreze (isti se odnosi na poglavlja 1, 16, 20, 29 i 30) i Odbor za stabilizaciju i pridruživanje - SSP (u dijelu pomenutog Pododboru).

Praćenje tržišnih kretanja

- Koontinuirano praćenje stanje cijena i snabdjevenosti tržišta proizvodima od značaja za život i zdravlje u saradnji sa Upravom za inspekcijske poslove i predlaganje mjere za očuvanje životnog standarda građana Crne Gore.
- Trenutno na snazi pravno obavezujuća **Odluka o ograničavanju marži na brašno, šešer, ulje i so**, kojom je za sve kategorije iz ovih grupa proizvoda limitirama maksimalna maloprodajna marža na 7 % i veleprodajna marža na 5 %.
- Akcija „**Stop inflaciji 100 +**“ koja traje do kraja decembra 2023. godine, a koja podrazumjeva da svi veliki trgovački lanci smanje marže na 5% veleprodajnu i 5 % maloprodajnu na najmanje 100 artikala iz grupa proizvoda koji spadaju u osnovne životne namirnice.

Intelektualna svojina

- Kontinuirano sprovođenje aktivnosti koji se odnose na registraciju i održavanje prava industrijske svojine (patenata, topografije poluprovodnika, žigova, industrijskog dizajna i oznaka geografskog porijekla);
- Deponovanje i evidencija autorskih djela i predmeta srodnih prava i kontrolu rada kolektivnih organizacija; ažuriranje podataka za navedena prava u registrima; ažuriranje podataka na web sajtu kako bi se strankama olakšalo preduzimanje radnji u postupku i zainteresovanim licima pružile informacije iz ove oblasti;
- Rad na službenom glasilu intelektualne svojine

Podrška razvoju crnogorske privrede

➤ Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. godinu

Set finansijsko-nefinansijskih podsticajnih mjera koje doprinose snaženju privredne aktivnosti u dijelu jačanja prerađivačko - proizvodnih kapaciteta, digitalne transformacije biznisa, prelaska sa linearnog na cirkularni model poslovanja, jačanja izvoznih potencijala privrednih subjekata, kao i podrške početnicima u biznisu uz obaveznu mentorsku podršku, kako bi se na najbolji mogući način zadovoljile potrebe crnogorske privrede.

Ukupan budžet opredijeljen za realizaciju Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023.godinu je **3.mil€**.

Javni poziv za 2023. godinu objavljen 11. aprila 2023.godine. Do zatvaranja Javnog poziva, 30. septembra 2023. godine ukupno apliciralo 455 aplikanata. U toku je proces obrade odobrenih zahtjeva, sprovođenje monitoringa i izrade rješenja o dodjeli sredstava za refundaciju za korisnike koji su realizovali ugovorene obaveze i zadovoljili sve uslove i kriterijume definisane Javnim pozivom i pojedinačnim programskim linijama.

Ugovoreno **346 korisnika finansijske podrške i potpisano 19 ugovora za nefinansijsku (mentorsku) podršku**. Do 31.10.2023. godine pripremljeno 118 rješenja za isplatu (dodjelu subvencija, odnosno refundaciju dijela opravdanih troškova).

➤ Program za unapređenje energetske efikasnosti u industriji

Program kreiran u okviru međuresorne saradnje Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja i Ministarstva kapitalnih investicija sa Fondom za inovacije. Program ima za cilj uvođenje inovativnih rješenja u sektoru prehrambene industrije u cilju unapređenja energetske efikasnosti uz upotrebu savremenih tehnologija i uspostavljanje sistema za upravljanje energijom.

Za implementaciju Programa za 2023.g. obezbijeđeno je **1 mil.€** iz sredstava MERT-a, uz mogućnost za obezbijeđenje dodatnih 1,5 mil € iz Paketa direktne budžetske podrške EK za prevazilaženje energetske krize. U okviru Javnog poziva za implementaciju Programa, u trajanju 22.09.-31.10.2023.g., dostavljene su prijave **15 privrednih subjekata** iz sektora prerađivačke industrije.

➤ Program za razvoj i promociju zanatstva za 2023. godinu

Program ima za cilj podsticanje razvoja crnogorskih zanata kroz obezbijeđenu finansijsku podršku. Javni poziv objavljen u aprilu 2023. godine. U toku je proces obrade za **25 odobrenih zahtjeva**, sprovođenje monitoringa i izrade rješenja o dodjeli sredstava za refundaciju za korisnike koji su realizovali ugovorene obaveze i zadovoljili sve uslove i kriterijume definisane Javnim pozivom i pojedinačnim programskim linijama. Za implementaciju Programa za 2023. godinu obezbijeđeno **175.000€** iz sredstava MERT-a.

➤ Mentoring program za mala i srednja preduzeća

Potpisan Memorandum o razumijevanju sa Japanskom agencijom za međunarodnu saradnju (JICA), u cilju realizacije III faze projekta „Jačanje i širenje mentoring sistema za mala i srednja preduzeća u zemljama Zapadnog Balkana” (Crna Gora, Srbija, Bosna i Hercegovina i Sjeverna Makedonija), na polju pružanja mentoring usluga crnogorskim malim i srednjim preduzećima u cilju uspostavljanja mentorstva kao standardizovane usluge na teritoriji cijele Crne Gore. Do sada je obučeno **25 mentora** koji su sproveli mentoring usluge za **150 kosinika** -predstavnika malog i srednjeg biznisa.

➤ **Registar podsticajnih mjera za investicije**

U saradnji sa Grupom Svjetske banke i državnim institucijama, redovno se ažurira **Registar** podsticajnih mjera za investicije sa sveobuhvatnim pregledom dostupnih finansijskih i nefinansijskih programa podrške od strane Vlade Crne Gore namijenjenih privatnom sektoru, podsticajnih mjera za investicije, kao i domaće i strane investitore. Registar sadrži podatke o 51 podsticajnih mjera koje kreiraju i sprovode nadležna ministarstva.

➤ **Single Access Point (SAP) Web portal za MSP u Crnoj Gori**

Portal **biznis.gov.me** koji je izrađen uz podršku Evropske Unije i Evropske banke za obnovu i razvoj je osmišljen kao svojevrsan alat za podršku privredi koji im omogućava da na jednom mjestu, na jednostavan i praktičan način dođu do svih informacija koje se odnose na programe finansijske i nefinansijske podrške/subvencije, i zakonodavni okvir - potrebnu legislativu ili procedure koje se nude privredi na lokalnom i nacionalnom nivou. Praćenje i ažuriranje podataka u vezi programa podrške privredi sa lokalnog i nacionalnog nivoa na SAP portalu se kontinuirano sprovodi kao i promovisanje preduzetničkih priča-primjera dobre prakse.

➤ **Kuća Crnogorskih proizvoda**

Izrađena je studija kojom se nastojalo doći do podataka o zastupljenosti crnogorskih proizvoda na regionalnom tržištu, odnosno preferencijama inostrane javnosti, kako bi se utvrdila zainteresovanost za kupovinu crnogorskih proizvoda.

Studija je pokazala koji su to proizvodi zastupljeni u državama regiona (Srbija i Bosna i Hercegovina) i koliki je stepen njihove zastupljenosti na tim tržištima.

Rezultati istraživanja idu u prilog tome da bi trebalo da bude prvo otvorena u našoj zemlji, po modelu javno-privatnog partnerstva, u obliku fizičke prodavnice, sa pokretanjem online prodaje u narednim godinama poslovanja i razmatranjem opcije otvaranja ovakvog objekta u zemljama regiona. Kada je riječ o asortimanu, predloženo je da isti bude zasnovan na kombinaciji tradicionalnih crnogorskih prehrambenih proizvoda i pića, proizvoda kreativnih industrija i drugih specifičnih proizvoda (kozmetika i prirodni proizvodi).

➤ **Savjet za konkurentnost**

U okviru Savjeta za konkurentnost operativne su tri radne grupe koje kroz kontinuirane aktivnosti aktivno rade na polju daljeg razvoja i jačanja politike ženskog preduzetništva, cjeloživotnog preduzetničkog učenja i razvoja zelene ekonomije.

-Nacionalno partnerstvo za cjeloživotno preduzetničko učenje;

-Radna grupa za podsticaj zelene tranzicije;

-Radna grupa za ekonomsko osnaživanje žena;

CEFTA 2006

➤ **CEFTA Sporazum za 2023. godinu**

Crna Gora je presjedavajuća CEFTA Sporazumom za 2023. (preuzela je presjedavanje 1. Januara 2023. od Moldavije). Takođe, tokom 2023.godien, Crna Gora je presjedavajuća i u sledećim CEFTA radnim tijelima: **Komiteto**m za kontakt tačke, **Komiteto**m za trgovinske olakšice, **Podkomi**tetom za usluge i **Podkomi**tetom za netarifne barijere.

Tokom 2023. u okviru CEFTA 2006 realizovan je veliki broj sastanaka na ekspertskom i tehničkom nivou, koji su rezultirali usaglašavanjem teksta osam CEFTA odluka¹. Do kraja 2023. planirano je održavanje još šest CEFTA sastanaka, kao i održavanje CEFTA WEEK Konferencije.

U kontekstu CEFTA 2006, a u dijelu unapređenja pravila koja se odnose na pitanja rješavanja trgovinskih sporova između CEFTA strana (izrada Dodatnog protokola 7) održano je 13 rundi pregovora. Planirano je da se do kraja 2023, održi naredna (14. runda), možda i završna runda pregovora, obzirom da se pregovori nalaze u završnoj fazi. Što se tiče dodatne liberazilacije u okviru CEFTA Dodatnog protokola 6, u toku su pripreme aktivnosti, obzirom da će zvanično pregovori odpočeti tokom 2024.

Svjetska trgovinska organizacija (STO)

➤ Obaveze Crne Gore prema STO

Crna Gora je u obavezi da svoje trgovinske politike bazira na pravilima STO-a. Ova obaveza se ne odnosi samo na Crnu Goru, već i na sve njene članice, pa tako i na EU.

Crna Gora prepoznaje značaj STO, i u cilju usaglašavanja s EU politikama, uključena je u različite STO inicijative, kao što su: Elektronska trgovina²; Jačanje domaće regulative u sektoru usluga (JCI); Mikro, mala i srednja preduzeća-MSMEs; Inicijative iz oblasti ekologije (o trgovini i ekološkoj održivosti kao i fosilnim gorivima); Uvođenja nove oblasti koja se odnosi na olakšice u sektoru investicija.

Tokom 2023. godine, a nakon konsultacija sa nadležnim resorima, imajući u vidu proces EU integracije, Ministarstvo je predložilo da se podrže dokumenta koja se odnose na zagađenje plastikom i ekološki održivoj trgovini plastikom, Inicijativu kojom se promoviše prelazak na ekološki održiviju trgovinu plastikom i Inicijativu koja je proizašla iz Sporazuma o trgovinskim olakšicama.

Sporazum o uzajamnoj zaštiti i promociji investicija

U periodu od 3. do 5. VI 2023. u Budimpešti, održana je druga runda pregovora za zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Mađarske o uzajamnoj zaštiti i promociji investicija.

Sporazum o slobodnoj trgovini

U toku je revizioni proces Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima porijekla - PEM Konvencija³. Sve ugovorne strane, i EU i Crna Gora, na sastanku Zajedničkog komiteta PEM Konvencije (14. VI 2023), podržale su revidirani PEM tekst. Na sljedećem sastanku Zajedničkog komiteta (predviđeni datum održavanja 7. XII 2023), formalno bi trebalo da se glasa za usvajanje revidiranih pravila, uz napomenu da je plan da se revidirana PEM Konvencija počne primjenjivati od 1. januara 2025. S tim u vezi, potrebno je sprovesti odgovarajuću nacionalnu proceduru kako u dijelu revizije PEM-a, tako i njene veze sa sporazumima o slobodnoj trgovini.

¹ Odluka Zajedničkog Komiteta o priznavanju programa AEOS (Ovlašćeni privredni subjekat), Odluka Zajedničkog Komiteta o olakšavanju elektronske trgovine, Odluka Zajedničkog komiteta o dostavi pošiljki (paketa) između CEFTA strana, Odluka Zajedničkog Komiteta o prevenciji neopravdanog geo-blokiranja, Odluka Zajedničkog komiteta o izmjeni Odluke 1/2018 o funkcionisanju Sekretarijata, Odluka Zajedničkog komiteta o izmjeni Odluke 1/2015 Osnivanja tijela CEFTA, Odluka Zajedničkog Komiteta vezano za zaštitu prava intelektualne svojine i Odluka Zajedničkog Komiteta o uspostavljanju generalnog sistema priznavanja profesionalnih kvalifikacija.

² Vezano za elektronsku trgovinu podržano je produženje neuvođenja carinskih dažbina na elektronske transakcije.

³ Kada je u pitanju Crna Gora PEM Konvencija je objavljena u „Službenom listu CG – Međunarodni ugovori“ broj 7/2012 od 8. VI 2012. (Zakon o potvrđivanju Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe). Konvencija je stupila na snagu 1. IX 2012, od kad se i primjenjuje.

EU integracije/EU fondovi

➤ Program jedinstvenog tržišta Evropske unije - EU Single Programme

U okviru Single Market Programme - SMP u novoj programskoj i finansijskoj perspektivi 2021-2027, nakon više pregovora i komunikacije sa nadležnim DG GROW tokom 2022. i 2023. godine, Crna Gora je 26. aprila 2023. godine potpisala Sporazum za učešće u 3 stuba, i to:

SMP Pillar I – Jačanje unutrašnjeg tržišta (Improving the Internal Market),

SMP Pillar II – MSP (SMEs) i

SMP Pillar IV – Potrošači (Consumers). Sporazum je stupio na snagu 31. avgusta 2023. godine.

➤ Enterprise Europe Network

EEN aktivnosti se odnose na informacije i savjete o stranim tržištima, EU zakonodavstvu, podršku u povezivanju sa inostranim partnerima – putem EEN baze podataka, poslovnih susreta i kompanijskih misija, u cilju ostvarivanja saradnje i izlaska na ino tržišta. Takođe, bitan segment čini i pristup MSP sektora EU finansiranju, kao i edukacije na različite teme.

- **Sektor Konkurentnost i inovacije koji se finansira iz EU Instrumenta prepristupne podrške IPA II (2014-2020).** Sprovode se aktivnosti ugovaranja i praćenja sprovođenja jednog direktnog granta, tri ugovora o uslugama, dva ugovora o nabavci opreme i 17 grantova za MSP. Ukupna vrijednost ugovorenih projekata iznosi 5,9 miliona eura, od čega je 2,5 miliona eura ugovoreno u 2023. godini.
- **Programiranje IPA III (2021-2027) za sektor Konkurentnost i inkluzivni rast.** Započete aktivnosti programiranja u okviru IPA III.
- **Reform Facility (IPA 2021).** Kandidovani su projekti koji će pružiti podršku implementaciji Strategije cirkularne tranzicije do 2030. godine, unapređenju okvira za podsticanje javno-privatnog partnerstva i privlačenje investicija, unapređenju upravljačke strukture za istraživanje i inovacije i podršku S3 programima.
- **Prekogranična saradnja Smart Adria Blue Growth i 3C (Interreg IPA CBC Italija-Albanija-Crna Gora).** Vrijednost projekata 700.000€. Rok implementacije 31. decembar 2023. godine.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama

- **UN saradnja** se ogleda kroz rad Rezultantske grupe za inkluzivni ekonomski razvoj životnu sredinu. Kontinuirano se sprovode aktivnosti na praćenju ostvarenja u okviru strateškog cilja I - Inkluzivni ekonomski razvoj i održivost životne sredine;
- **UNDP saradnja** se ogleda u dijelu sprovođenja zajedničkog projekta „Unapređenje konkurentnosti privrede“, kroz dostupnu tehničku/expertsku podršku na planu mapiranja potencijala za razvoj prerađivačke industrije, podrške za kreiranje nove Industrijske politike 2024-2028, analize stanja razvoja klastera u Crnoj Gori sa datim smjernicama daljih aktivnosti, aktivnostima izrade Strateških planova razvoja JLS i podrške u dijelu razvoja nacionalnog brenda i evaluacije strateških dokumenata.
- **EBRD saradnja** se ogleda kroz direktni grant EBRD-ja u okviru IPA 2016 u dijelu komponente Institutional capacity building of the MEDT koju sprovodi PwC a odnosi se na expertsku podršku u dijelu sprovođenja evaluacije Programa unapređenja konkurentnosti privrede za 2022. godinu, sprovođenja analize potreba za obukom u MSP sektoru, izrade Izvozno razvojnog programa i rada na SAP portalu; dijelu sprovođenja evaluacije Industrijske politike Crne Gore 2019-2023, Programa za razvoj prerađivačke industrije za 2022.g. i Programa za razvoj i promociju zanatstva za 2022.g.
- **Savjet za regionalnu saradnju (RCC)**- Ministarstvo je zaduženo za koordinaciju saradnje sa Savjetom za regionalnu saradnju (RCC) u vezi implementacije Strategije

razvoja Jugoistočne Evrope 20230 i implementacije Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište (CRM) 2021-2024;

- **Organizacija za ekonomsku sardnju i razvoj (OECD)**- Ministarstvo je zaduženo za koordinaciju aktivnosti na izradi OECD publikacije „Konkurentnost Jugoistočne Evrope 2024.“, a ujedno je i koordinator SBA akta (Akta o malim preduzećima) kroz koji se prate ostvarenja sprovođenja i implementacije politika razvoja MMSP sektora;
- **Japanska agencija za međunarodnu saradnju (JICA)**- Ministarstvo kao nacionalni koordinator kontinuirano prati implementaciju saradnje i koordinira aktivnosti na njenom unapređenju, shodno Sporazumu o tehničkoj saradnji između Savjeta ministara Srbije i Crne Gore i Vlade Japana, potpisanom 30. X 2005. u Beogradu Tokom 2023. planirano je organizovanje 6 seminara⁴ , dok će na istim uzeti učešće 6 kandidata iz Crne Gore.
- Kontinuirana i intenzivna saradnja sa **Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU)**, sa **Evropskom kancelarijom za komunikacije (ECO CEPT)**, **EUTELSAT IGO**, i drugim međunarodnim organizacijama u oblasti elektronskih komunikacija i radio-spektra.

Svjetska izložba EXPO 2025 Osaka

- Na predstojećoj Konferenciji međunarodnih učesnika Expo 2025 Osaka (*International Participants Meeting IPM 2023*), koja će se održati u periodu od 14-16. XI 2023. u Osaki, Japan, će biti organizovano zvanično potpisivanje ugovora od strane Organizatora Expo 2025, nakon čega će se steći i formalno pravni uslovi za dalju pripremu učešća Crne Gore na ovoj prestižnoj izložbi.

Razvoj sektora elektronskih komunikacija

- Implementiran Sporazum o smanjenju cijena roming usluga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama Zapadnog Balkana – „roming kao kod kuće“, u okviru **Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište** za šest zemalja Zapadnog Balkana;
- U toku sprovođenje Javnog poziva za izbor Agenta registracije **nacionalnog Internet “.me” domena** - Prispjele dvije zatvorene ponude. Privredni sud obustavio postupak. Čeka se odluka Privrednog suda;
- Sporazum o regulisanju međusobnih odnosa zaključen je između Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma i kompanije ONE, dana 27.07.2023. godine, čime je **riješeno dugogodišnji spor** sa Telenorom d.o.o. (One Crna Gora) oko usklađivanja licence sa Zakonom o elektronskim komunikacijama koji je donešen 2008 godine i oko godišnjih naknada za korišćenje radio-frekvencija;
- Aktivnosti na realizaciji projekta Uvođenje digitalnog radija u Crnoj Gori;
- Aktivnosti Interresornog radnog tima u cilju izgradnje radarskog položaja za potrebe Vojske Crne, shodno Zaključku Vlade Crne Gore broj 07-810/23-25/2 od 20.03.2023. godine;

Poštanska djelatnost

- Lansiran novi regionalni projekt **Hermes** na Zapadnom Balkanu, koji se fokusira na suzbijanje krijumčarenja oružja, njegovih djelova i municije u ekspresnim kurirskim i poštanskim paketima preko Kancelarije Ujedinjenih nacija za droge i kriminal -

⁴ Promotion of Energy Efficiency and Conservation; Ecosystem-based Solutions for Disaster Risk Reduction; Fire Management and Disaster Risk Reduction; Small and Medium Enterprise Development Policies; Finance for Regional Development including SME Finance and PPP; Investment Promotion and Business Environment Reform.

UNODC, putem svog Globalnog programa za kontrolu oružja (GFP). U toku je proces planiranja druge faze projekta HERMES koji bi obuhvatao nabavku određene opreme (donacija od strane UNODC-a) i obuke za službenike koji bi radili na toj opremi;

- **Odluka zajedničke komisije centralno-evropskog sporazuma o slobodnoj trgovini - O uslugama međustranačke dostave paketa.** U cilju izrade predmetne odluke, pored ekspertske pomoći GIZ-a, učestvovali su predstavnici svih 6 CEFTA zemalja regiona. Tehnički dio Odluke je završen i čeka se njeno usvajanje na ovogodišnjoj konferenciji CEFTE, koja se održava u decembru 2023.godine. **Ove godine Crna Gora predsjedava CEFTOM.**

Izveštaj o stanju u upravnim stvarima

Ministarstvo je ovlašteno za vođenje upravnog postupka u cilju izdavanje dozvola i saglasnosti na osnovu Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom („Sl.list CG“ br.40/16), Zakona o kontroli izvoza robe dvostruke namjene („Sl.list CG“ br. 145/21), te Zakona o spoljnoj trgovini ("Sl. list RCG", br. 28/04, 37/07 i „Sl.list CG“ br.57/14).

U periodu od 1. I do 31. X 2023. izdato je: **292** dozvola po osnovu Zakona o spoljnoj trgovini; **124** dozvola za spoljnu trgovinu, **81** saglasnost, **33** ovjere dokumenata i **7** zahtjeva za upis u Registar po osnovu Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom; **43** Odluke o izdavanju sertifikata o kvalitetu za robu prilikom izvoza i uvoza („Sl. list RCG“, br.44/06); **27** zahtjeva za produženje važenja, izmjena podataka u dozvolama po osnovu Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom i Zakona o spoljnoj trgovini; **4** dozvole na osnovu Zakona o kontroli izvoza robe dvostruke namjene.

Ostale aktivnosti

- U skladu sa Ugovorom o saradnji koji je potpisan između Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, **Zanatskoj komori su dodijeljena određena sredstva za stvaranje uslova za rad do kraja 2023. godine**, po kom osnovu se prati realizacija utvrđenih obaveza.
- U toku je i koordinacija aktivnosti, međuresorne konsultacije i zajednički rad u okviru Radne grupe za izradu **Programa ekonomskih reformi 2024-2026** na definisanju i razvijanju reformske mjere za **PER 2024-2026**, za reformske oblasti Konkurentnost i Održivost i otpornost.
- U vezi sa dinamikom rada i aktivnostima kada je u pitanju izrada Strateških planova razvoja JLS, nastavak slijedi nastavak komunikacije sa predstavnicima opštine Budva i konsultantom za izradu teksta **Strateškog plana razvoja opštine Budva za period od 2023-2027. godine**, sa aspekta dinamike rada i predstojećim aktivnostima na unapređenju teksta SPR opštine.
- Do kraja godine potrebno definisati eventualne dalje aktivnosti pokretanja procedure za prinudnu naplatu potraživanja koja Crna Gora ima prema Olegu Vladimiroviču Deripaski a u skladu sa arbitražnim odlukama.

II OCJENA STANJA U MINISTARSTVU EKONOMSKOG RAZVOJA NA DAN 31.10.2023.GODINE

Mikro, mala i srednja preduzeća

- Kroz uspostavljeni strateški okvir i realizaciju mjera i aktivnosti definisanih u okviru godišnjih akcionih planova, kontinuirano se radi na poboljšanju poslovanja MMSP sektora kroz sprovođenje finansijskih i nefinansijskih podsticajnih mjera koje imaju za cilj da doprinesu pokretanju investicione aktivnosti, digitalne transformacije biznisa, razvoja cirkularnog modela poslovanja, internacionalizacije malih i srednjih preduzeća, uz mentorsku podršku i sprovođenje preduzetničkih ciklusa edukacije;
- Stremeći ka razvoju preduzetništva mladih i ekonomskom osnaživanju žena, posebne podsticajne finansijske i nefinansijske mjere usmjerene su ovim ciljnim grupama, kako bi se olakšalo njihovo poslovanje, uslijed otežanog pristupa finansijskim sredstvima, nedostatka odgovarajuće kreditne istorije i mogućnosti obezbjeđenja odgovarajućeg kolaterala;
- Sprovođenje politike cjeloživotnog preduzetničkog učenja, ogleda se kroz rad Nacionalnog partnerstva za preduzetničko učenje stavljajući u fokus razvoj preduzetničkih znanja, vještina i kompetencija kroz formalni i neformalni obrazovni sistem, kao i promociju primjera dobre prakse, a sve sa ciljem stvaranja ekonomije zasnovane na znanju i inovacijama. Na osnovu sprovedene analize potreba za obukama i rezultata iste kreiraju se trening moduli koji će privredi poslužiti za podizanje kapaciteta zaposlenih u mikro, malih i srednjim preduzećima;
- Politika razvoja ženskog preduzetništva ogleda se kroz doprinos Radne grupe za ekonomsko osnaživanje žena, i realizaciju mjera i aktivnosti koje su definisane strateškim dokumentom i godišnjim akcionim planovima.

Industrijski i regionalni razvoj

- U cilju stvaranja uslova poslovanja koji će svim poslovnim subjektima omogućiti da postanu relevantan i ravnopravan učesnik na tržištu, pored usklađivanja sa direktivama EU, odlučeno je da se u postojeći zakonodavni okvir za oblast privrednog prava uključe opravdane sugestije poslovne/akademske zajednice/suda i drugih relevantnih udruženja, što će očekivano dovesti do unapređenja postojećih zakonskih rješenja u ovoj oblasti;
- Kroz završetak procesa evaluacije Industrijske politike 2019-2023. i izrade Izvještaja o evaluaciji Industrijske politike i konsultacije sa članovima i predstavnicima relevantnih institucija, biće zaokružen implementacioni ciklus uspješnog sprovođenja aktuelne Industrijske politike,
- U cilju unapređenja zanatske djelatnosti u Crnoj Gori, intenzivirane su aktivnosti koje vode unapređenju zakonodavnog okvira koji regušiše ovu oblast, tj. pripremljeni su predlozi zakonskih i podzakonskih akata koje je potrebno donijeti u što kraćem roku, stvoreni su uslovi za funkcionisanje Zanatske komore Crne Gore i sproveden je Program za razvoj i promociju zanatstva koji je kroz nepovratnu finansijsku podršku registrovanim zanatlijama doprinio razvoju ovog sektora privrede;
- Implementacija Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027. godine, sa Akcionim planom za 2023. godinu je u toku, a kroz ovu implementaciju će se doprinijeti smanjivanju regionalnih nejednakosti i povećanju nivoa konkurentnosti jedinica lokalne samouprave i regiona, u skladu sa opštim ciljem Strategije - bolji život po mjeri čovjeka.

Evropske integracije/EU fondovi

- Kontinuirano praćenje Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG) za pregovaračka poglavlja u nadležnosti Ministarstva;
- Kontinuirano praćenje i priprema izvještaja o realizaciji PPCG-a za 2023. godinu;

- Kontinuirano praćenje implementacije Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i stepen ispunjenosti završnih mjerila pregovaračkih poglavlja obuhvaćenim Pododborima;
- Uspješno i u predviđenom roku završen proces ugovaranja svih projekata u okviru sektora Konkurentnost i inovacije koji se finansiraju iz EU IPA II fondova (Godišnji akcijski program za 2020. godinu).

Elektronske komunikacije

- Sektor telekomunikacija u Crnoj Gori je na visokom stepenu razvoja na nivou najrazvijenijih zemalja svijeta. U Crnoj Gori se korisnicima nude sve elektronske komunikacione usluge koje se pružaju u najrazvijenijim zemljama i koje trenutno zadovoljavaju potrebe korisnika. Pokrivenost stanovništva signalom mobilne mreže je 99%, što je uporedivo sa pokrivenošću u najrazvijenijim zemljama Evrope. Na kraju avgusta 2023. godine broj korisnika mobilne telefonije u Crnoj Gori iznosio je 1.482.131 što odgovara penetraciji od 239,04%. 5G usluge su trenutno dostupne za oko 76% stanovništva Crne Gore. U skladu sa strateškim ciljevima, definisanim Strategijom digitalne transformacije Crne Gore 2022-2027, sprovode se aktivnosti na unapređenju elektronskih komunikacionih mreža i usluga, kontinuirani razvoj širokopojasnog pristupa internetu, donošenje novih propisa koji su u skladu sa direktivama EU, sprovođenje politike u oblasti radio-difuzije, kao i digitalna integracija Regionalnog ekonomskog prostora Zapadnog Balkana.

Poštanska djelatnost

- U dijelu poštanske djelatnosti, u skladu sa trenutnim EU direktivama, Crna Gora je usklađena sa istim. Evropska komisija je konstatovala kontinuirani napredak u ovoj oblasti kroz redovno izvještavanje. Kroz uspostavljeni strateški okvir i realizaciju mjera i aktivnosti definisanih u okviru godišnjih akcionih planova, kontinuirano se radi na unapređenju ambijenta u poštanskoj djelatnosti, modernizaciji postojećih i razvoju novih e-poštanskih usluga.

Unutrašnje tržište i konkurencija

- U Izvjestaju Evropske Komisije za 2023 godinu stoji ocjena o određenom napredku u oblasti Slobode kretanja roba – Poglavlje 1 i navodi se da je Crne Gora umjereno spremna u ovoj oblasti.
- U cilju napretka u pregovaračkom poglavlju 8 i ispunjenja prvog završnog mjerila u toku je rad na izradi zakona iz oblasti konkurencije kojim se transponuje najnovije zakonodavstvo EU.

III PREDLOG MJERA I PRIORITETI ZA 2024. GODINU:

Podrška daljem razvoju sektora mikro, malih, srednjih preduzeća i preduzetnika

- Nastaviti sa adekvatnim setom mjera finansijske i nefinansijske podrške privredi, sa posebnim akcentom na mlade i žene u biznisu kroz kreiranje novog Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2024. godinu; (PRV/II kvartal 2024.godine);
- Intenzivirati aktivnosti na unapređenju investicionog i poslovnog ambijenta, sa posebnim akcentom na digitalnu transformaciju biznisa i zelenu tranziciju;
- Nastaviti i intenzivirati aktivnosti na jačanju preduzetničkih znanja i vještina MMSP sektora kroz sprovođenje različitih vidova preduzetničkih ciklusa edukacije na osnovu sprovedenih analiza potreba za obukom sektoru MMSP;
- Nastaviti realizaciju programa mentorstva kroz pružanje mentoring i savjetodavnih usluga malim i srednjim preduzećima;
- Promovisanje poziva za MSP u okviru Single Market Program, i plaćanje članarine za SMP za 2021-2023. godinu u iznosu od 80.000,00€;
- Promovisati značaj razvoja cirkularnog modela poslovanja i pružiti adekvatnu finansijsku i nefinansijsku podršku privrednim subjektima na njihovom putu prelaska

sa linearnog na cirkularni model poslovanja, kao i lokalnim samoupravama kroz izradu lokalnih mapa puta;

- Izabrati vizuelni identitet nacionalnog brenda u cilju prezentacije države, razvojnih i promotivnih aktivnosti koje doprinose poboljšanju međunarodne vidljivosti.

Dalji razvoj industrijske i regionalne politike i promocije zanatske djelatnosti

- Dalja koordinacija brojnih aktivnosti na nivou Pregovaračkog poglavlja 6 – Privrednog prava i Pregovaračkog procesa 20 - Preduzetništvo i industrijska politika;
- Rad na izmjenama i dopunama Zakona o regionalnom razvoju i razmatranje mogućnosti za definisanje dodatnih kriterijuma za podsticaje za finansiranje razvojnih projekata dvije ili više opština (PRV- II/IV kvartal 2024. godine);
- Izrada i implementacija Analize o opravdanosti osnivanja Agencije za regionalni razvoj (PRV- II/III kvartal 2024. godine);
- Aktivnosti na izradi Završnog izvještaja o sprovođenju Industrijske politike Crne Gore sa evaluacijom za period 2019-2023. godine (PRV - I kvartal 2024. godine) uz koordinaciju rada Radne grupe za izradu Nacrta dokumenta Industrijska politika Crne Gore 2024-2028. godine sa Akcionim planom za implementaciju za 2024. god. (PRV- II kvartal 2024. godine);
- Nastavak implementacije Strategije regionalnog razvoja regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027. uz izradu Izvještaja za 2023. god. i Akcionog plana za 2024. godinu (PRV- I/II kvartal 2024. godine);
- Realizacija dalje potrebnih aktivnosti u okviru RG za izradu Programa ekonomskih reformi 2024-2026 na definisanju reformske mjere za PER 2024-2026, za reformske oblasti Konkurentnost i Održivost i otpornost;
- Praćenje daljih faza realizacije zajedničkog međuresornog Programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji za 2023.g., u saradnji sa Fondom za inovacije i partnerskim Ministarstvima nauke i tehnološkog razvoja i kapitalnih investicija i planiranje aktivnosti za pripremu, usvajanje realizaciju i implementaciju Programa u 2024. godine (PRV- II/III kvartal 2024. godine);
- Priprema Predloga programa za razvoj i promociju zanatstva za 2024. godinu i priprema ostalih modela finansijske/nefinansijske podrške zanatlijama u cilju unapređenja zanatske djelatnosti u Crnoj Gori uključujući uvođenje dodatnih Programa (u zavisnosti od dodijeljenih sredstava iz Budžeta).

EU integracije/EU fondovi

- Započeti planiranje novih projekata u okviru IPA III (2021-2027). Shodno preporuci Delegacije EU, kandidovani projekti treba da budu usmjereni na analizu stanja i unapređenje regulatorno-zakonodavnog okvira i uslova za povoljan poslovni ambijent za privredu i privredne aktivnosti;
- Prepoznati značaj i prednosti korišćenja sredstava dostupnih u okviru EU programa prekogranične saradnje i pokazati spremnost za izdvajanje sredstava za implementaciju projekata prekogranične saradnje u okviru budžetskih sredstava.
- Potrebno imenovati šefa Radne grupe za pregovaračko poglavlje 3;
- Potrebno je delegirati više službenika koji će uzeti učešće u radu Ekspertske grupe za Direktivu o uslugama u svojstvu posmatraca. Sugerisano da od strane Misije CG u Briselu da to budu predstavnici MER-a kao krovne institucije za implementaciju Direktive o uslugama;
- Priprema strategijskog i zakonodavnog okvira za PP za potrebe planiranja PPCG za 2024. godin.;
- U kontekstu EU integracija, neophodna je dalja implementacija pravne tekovine EU, ali i izrada različitih dokumenata/izvještaja, radi dalje usaglašavanja, kako sa pozicijama EU i STO pravilima i sa najboljom međunarodnom praksom.

Unapređenje i dalji razvoj poštanskih usluga

- Usvajanje novog strateškog okvira za poštansku djelatnost za naredni petogodišnji period sa Akcionim planom za 2024-2025. godinu, kojim će se omogućiti održivi razvoj poštanske djelatnosti u digitalnom okruženju;
- Sprovođenje II faze HERMES Projekta – krijumčarenje oružja, njegovih djelova i municije u poštanskim pošiljkama; kao i sprovođenje kontinuiranih aktivnosti u dijelu unapređenja poštanskih usluga.

Elektronske komunikacije

- Donošenje novog Zakona o elektronskim komunikacijama u cilju usaglašavanja regulatornog okvira sa EU regulativom;
- Donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o digitalnoj radio-difuziji u cilju stvaranja uslova za implementaciju prvog nacionalnog multipleksa za T-DAB+ tehnologiju, odnosno uvođenja digitalnog radija u Crnoj Gori;
- Usvajanje Nacionalnog plana razvoja mreža za širokopojasni pristup internetu, za šta je potrebno angažovanje konsultanta/eksperta, a sredstva koja su potrebna se procjenjuju na 30.000 €;
- U cilju ispunjavanja zakonskih obaveza, neophodno je obezbjediti usaglašeno korišćenje radio-frekvencijskog spektra za sve postojeće i buduće servise, sa pravom na ekskluzivno ili zajedničko korišćenje odgovarajućih opsega od strane različitih radiokomunikacionih službi.

Jačanje međunarodne i ekonomske saradnje

- Nastaviti sa implementacijom mjera definisanih CEFTA 2006 i i Akcionim planom za zajedničko regionalno tržište (CRM 2021-2024);
- Dodatno osnažiti postojeću bilateralnu saradnju u okviru postojećih Sporazuma, posebno u dijelu jačanja ekonomskih veza.